

HMOD-21**แนวทางพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
สู่ความยั่งยืน****Guideline On Sustainable Development Of Community Welfare Fund In Na Kha
Thmbon Manchakhiri District, Khonkaen Province.**

พัชญ์ลิตา วัฒนศิริพรชัย*

*นักศึกษาลัทธิสุตธรรมรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาแนวทางพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า สู่ความยั่งยืน โดยวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียในกองทุน จำนวน 53 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า เป็นการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการบริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บและตาย แต่การดำเนินงานไม่เป็นที่พอใจของสมาชิกมากนัก และต้องการสวัสดิการด้านการศึกษา การช่วยเหลือสมาชิกผู้พิการ และการประกอบอาชีพเพิ่ม ปัญหาโดยภาพรวมที่พบคือ กองทุนมีรายรับเข้ามาค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับรายการสวัสดิการที่ต้องจ่าย แนวทางพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า ควรปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับการออม เช่น เพิ่มจำนวนเงินวันละ 1 บาท เป็น 5 บาท ปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับกองทุนเกี่ยวกับการให้สวัสดิการแก่สมาชิกให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันทางการเงินของกองทุน

ABSTRACT

The objective of this report was to find the guidelines on sustainable development of community welfare fund for Na Kha sub-district. The research was conducted by interviewing 53 people from target group who were involved in and benefited from the community welfare fund, following by data analysis. The following were the results of the study: Current operating conditions of community welfare fund for Na Kha sub-district was implemented in a form of committee, with the purpose to provide welfare services to members for birth, aging, sickness and death. However the operations were not very satisfied by the members as they still needed the welfare on education, assistance to disabled members and occupation. For the overall problems, it showed that the income of the fund was still low comparing to the welfare to be paid. The guidelines for community welfare development of Na Kha sub-district included the adjustment on the regulations on savings (increasing amount from 1 to 5 baht a day) and on the provision of welfare to members in accordance with the current financial situation of the fund.

คำสำคัญ: กองทุนสวัสดิการชุมชน, แนวทางพัฒนา, ตำบลนาข่า**Key Words:** Community Welfare Fund, Guideline, Na Kha Tambon

บทนำ

ในอดีตประเทศไทยมีระบบสวัสดิการของสังคมในลักษณะเป็นชุมชนสวัสดิการ โดยบ้านและวัดมีบทบาทสำคัญในการดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อครอบคลุมปัจจัยสี่ของประชาชน ต่อมารัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทในการจัดสวัสดิการ ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน ต่อมาภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับแรงงานที่อยู่ในระบบด้วยเช่นกัน โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลาย ส่วนคนที่เป็นแรงงานนอกระบบ เกษตรกร คนยากจนไม่สามารถเข้าระบบที่มีอยู่ได้ จึงได้นำแนวคิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน มาเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เดือดร้อน (ปาริชาติ เทพอารักษ์, 2546) ซึ่งการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ผ่านมา ก็มีอุปสรรคในการดำเนินงานต่าง ๆ มากมาย อาทิ เช่น ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการต่อการบริหารจัดการสมาชิกกองทุนไม่มีวินัยในการใช้จ่ายเงิน เงื่อนไขการจ่ายสวัสดิการขาดการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพทางการเงิน ซึ่งอาจส่งผลให้กองทุนไม่สามารถดำเนินการได้ต่อไป (พนม สิงห์สาย, 2548; สุพัฒน์ กุมพิทักษ์, 2551)

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2553 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคง ในการดำรงชีวิตของสมาชิกในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย ที่มาของเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน คือ การร่วมสมทบของสมาชิกในรูปแบบการออมสัจจะวันละบาท ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20 บาท เงินดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน และเงินสมทบจากหน่วยงานรัฐหรือเทศบาลตำบลนาข่า การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนของตำบลนาข่า ยังพบปัญหาในด้านคณะกรรมการกองทุน เกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ด้านสมาชิกกองทุน ด้านการเงินและบัญชี เกี่ยวกับหลักฐานในการรับจ่ายเงินที่ขาดการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ การจัดทำบัญชีไม่เป็นระบบ ด้านการจัดสวัสดิการให้สมาชิกที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วม ที่คณะกรรมการและสมาชิกมีความร่วมมือในการวางแผนการบริหารจัดการกองทุนน้อย ส่งผลทำให้การดำเนินงานการบริหารกองทุนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาแนวทางพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนของตำบลนาข่า อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น สู่ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขและพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่นสู่ความยั่งยืน

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นงานวิจัยแบบกรณีศึกษา เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษากำหนดผู้ให้สัมภาษณ์เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารเทศบาล กลุ่มคณะกรรมการบริหารกองทุน และกลุ่มสมาชิกกองทุนตำบลนาข่า จำนวน 53 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขพัฒนาการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า ได้แก่ ความเป็นมาของกองทุน วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน ระเบียบข้อบังคับของกองทุน ลักษณะการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นมาของกองทุน ด้านวัตถุประสงค์ของกองทุน ด้านระเบียบข้อบังคับกองทุน ด้านคณะกรรมการ ด้านสมาชิกกองทุน ด้านการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชี ด้านการจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกและการสนับสนุนชุมชน และด้านสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดย คำร้อยละ พร้อมด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และนำเสนอผลการศึกษาเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า พบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า เกิดขึ้นจากแนวคิดของแกนนำ คือนายทรงสันต์ ผาจันทร์และผู้บริหารท้องถิ่นเห็นความสำคัญ จึงได้จัดประชุมผู้นำและแกนนำชุมชน 17 หมู่บ้านได้ประชุมปรึกษาหารือถึงความเป็นไปได้ ประโยชน์ที่จะได้รับ ผู้นำชุมชนมีความเห็นตรงกันว่า เป็นกิจกรรมที่ดี ทั้งปัจจุบันและอนาคต จึงได้มีมติจัดตั้ง เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2553 โดยมีคณะกรรมการชุดแรกจากการแต่งตั้ง 15 คน ที่ปรึกษากองทุน 16 คน จากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ และกำนันตำบล และประกาศใช้ระเบียบข้อบังคับ พ.ศ. 2553 โดยคณะกรรมการชุดแรกได้ออกประชาสัมพันธ์และเน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ และเริ่มดำเนินการเก็บสัจจะวันแรก ในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2553 มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกในครั้งแรก 287 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 1,044 คน มีเงินกองทุนรวม 1,326,640.98 บาท เงินและทรัพย์สินของกองทุน ได้มาจากเงินสมทบจากสวัสดิการของสมาชิก เงินอุดหนุนจากสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ 6 ขอนแก่น เงินสมทบจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จังหวัดขอนแก่น เงินสมทบจากเทศบาลตำบลนาข่า โดยเงินและทรัพย์สินของกองทุนได้มีการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการกองทุน ร้อยละ 20 เพื่อการกู้ยืม ร้อยละ 25 เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ ร้อยละ 5 และเพื่อการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ร้อยละ 50 นับแต่เริ่มก่อตั้งกองทุนได้ให้บริการด้านสวัสดิการให้กับสมาชิก จำนวน 284 ราย เป็นรวมทั้งสิ้น 463,760 บาท ได้แก่ สวัสดิการสำหรับการเกิด จำนวน 4 ราย เป็นเงิน 2,000 บาท สวัสดิการสำหรับการเจ็บป่วย นอนโรงพยาบาล จำนวน 197 ราย เป็นเงิน 116,900 บาท และสวัสดิการสำหรับการสมทบฌาปนกิจ จำนวน 82 ราย เป็นเงิน 344,860 บาท

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกในปัจจุบัน พบว่า การจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกเป็นไม่เป็นที่พอใจของสมาชิกมากนัก และสมาชิกต้องการให้กองทุนจัดสวัสดิการเพิ่ม ได้แก่ 1) สวัสดิการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล 2) สวัสดิการช่วยเหลือการศึกษา 3) สวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกผู้พิการ (เพิ่มพิเศษ) และ 4) สวัสดิการช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ

2. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า จากการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า 9 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นมาของกองทุน ด้านวัตถุประสงค์ของกองทุนด้านระเบียบข้อบังคับกองทุน ด้านคณะกรรมการ ด้านสมาชิกกองทุน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงินและบัญชี ด้านการจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกและการสนับสนุนชุมชนและด้านสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปดังนี้

2.1 ด้านความเป็นมาของกองทุน พบว่า การจัดตั้งกองทุนไม่ได้เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนมาร่วมกันคิด ร่วมกันจัดตั้ง แต่เป็นการก่อตั้งโดยผู้บริหารท้องถิ่น จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นความสำคัญของกองทุน

2.2 ด้านวัตถุประสงค์ของกองทุน พบว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการ ไม่ได้เกิดจากการคิดวิเคราะห์ของพื้นที่เอง เป็นการลอกแบบมาจากกองทุนที่ประสบความสำเร็จมาก่อนจากพื้นที่อื่นๆ ทำให้วัตถุประสงค์การดำเนินงานกองทุนถูกกำหนดแบบกว้าง ไม่ชัดเจน

2.3 ด้านระเบียบข้อบังคับกองทุน พบว่า คุณสมบัติของสมาชิก ที่กำหนดให้สมาชิกต้องเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลนาข่า อำเภอเมืองจัตวา เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถขยายจำนวนสมาชิกเพิ่มได้

2.4 ด้านคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการยังมีทักษะและความรู้ในการบริหารงานกองทุนสวัสดิการชุมชนไม่เพียงพอ ทุ่มเทให้กับการทำงานในกองทุนน้อยเกินไปและไม่รู้หน้าที่ของตนเอง คณะกรรมการไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง เพราะส่วนใหญ่คณะกรรมการทำงานแบบอาสาสมัคร

2.5 ด้านสมาชิกกองทุน พบว่า จำนวนสมาชิกมีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด สมาชิกส่งเงินสมทบไม่ตรงเวลาและไม่ส่งเงินสมทบ การเข้าประชุมเมื่อเชิญประชุมสมาชิกไม่ค่อยร่วมมือบางส่วนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุน

2.6 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า การบริหารจัดการของคณะทำงานชุดปัจจุบันยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนในตำบลได้มากเท่าที่ควร ขาดเป้าหมายการเพิ่มจำนวนสมาชิกของกองทุนที่ชัดเจน ขาดการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกมากขึ้น ระบบการประชาสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกและผู้เกี่ยวข้องไม่ต่อเนื่องเป็นระบบ เช่น การแจ้งเรื่องระเบียบข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลง การแจ้งเรื่องสวัสดิการใหม่ทำให้สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องไม่ทราบและเข้าใจข่าวสารข้อมูลของกองทุนเท่าที่ควร

2.7 ด้านการเงินและบัญชี พบว่า กองทุนมีรายรับเข้ามาค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับรายการสวัสดิการชุมชนที่จำเป็นต้องจ่ายให้กับสมาชิกที่มีอยู่หลายรายการและอาจเกิดงบประมาณไม่เพียงพอ เงินออมสัจจะวันละ 1 บาท ค่อนข้างจะต่ำ ยังไม่เหมาะสม ทำให้กองทุนมีเงินทุนไม่เพียงพอกับการนำไปใช้ในกิจกรรมอื่น เช่น เป็นเงินทุนกู้ยืม เป็นต้น

2.8 ด้านการจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกและการสนับสนุนชุมชน พบว่า การจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกไม่ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น การให้ทุนการศึกษา การกู้ยืมเพื่อการศึกษา และประกอบอาชีพ การจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกปัจจุบันคุ้มครองเฉพาะสมาชิกไม่คุ้มครองทั้งครอบครัว

2.9 ด้านสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยด้านการเมืองระดับท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้การสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกไม่ต่อเนื่อง

3. แนวทางแก้ไขและพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า

3.1 ด้านความเป็นมาของกองทุน พบว่า ควรเร่งประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในแนวคิดกองทุนสวัสดิการชุมชนมากขึ้น เช่น การให้คณะกรรมการกองทุนไปช่วยงานต่างภายในหมู่บ้าน เช่น งานศพ งานบวชหรืองานบุญประเพณีต่าง ๆ ของสมาชิก เป็นต้น

3.2 ด้านวัตถุประสงค์ของกองทุน พบว่า ควรปรับปรุงวัตถุประสงค์ของกองทุนใหม่ให้ชัดเจน ดังนี้ (1) ฝึกนิสัยให้สมาชิกรู้จักเก็บสะสมทรัพย์ ออมทรัพย์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบครัวมั่นคง (2) เพื่อเป็นการจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อน (3) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ทุกเพศทุกวัยมีความขยัน ประหยัด และช่วยเหลือกัน (4) เพื่อเป็นการจัดสวัสดิการในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยและช่วยสงเคราะห์เมื่อตาย (5) ทำให้เกิดระบบหมุนเวียนในลักษณะของธนาคารชุมชน และ (6) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐเอกชนและชุมชน

3.3 ด้านระเบียบข้อบังคับกองทุน พบว่า ควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับกองทุนด้านคุณสมบัติของสมาชิก ให้สามารถขยายจำนวนสมาชิกเพิ่มได้ ดังนี้ รับสมัครสมาชิกตั้งแต่แรกเกิดถึง 60 ปี และมีภูมิลำเนาอยู่เขตเทศบาลตำบลนาข่าและพื้นที่ใกล้เคียง สมาชิกที่จะเข้าสมัครเป็นสมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า 15 บาท

3.4 ด้านคณะกรรมการ พบว่า ควรมีการจัดฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพด้านความรู้เกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนให้กับคณะกรรมการบริหารกองทุนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสามารถเอามาปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการบริหารกองทุนเดือนละ 1,000 บาทเพื่อให้คณะกรรมการสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

3.5 ด้านสมาชิกกองทุน พบว่า ควรเพิ่มจำนวนสมาชิกจากประชาชนในกลุ่มเยาวชน กลุ่มคนหนุ่มสาว กลุ่มคนที่ทำงานนอกพื้นที่และกลุ่มที่มีประกันชีวิตหรือประกันสังคม ให้มากขึ้น เพื่อสร้างความยั่งยืนของกองทุน ปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับการออมและการส่งเสริมเงินออมเพื่อมุ่งส่งเสริมวินัยการออมของสมาชิก เช่น การส่งเงินออมของสมาชิกแบบรายเดือน รายสามเดือน รายหกเดือนและรายปี เป็นต้น จัดทำหนังสือแจ้งเตือนเมื่อครบกำหนดการส่งเสริมเงินออม และควรจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องวัตถุประสงค์ของกองทุนกฎระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3.6 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า เทศบาลตำบลนาข่า พัฒนาชุมชนอำเภอมัญจาคีรี ควรเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานอย่างจริงจัง เช่น สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานเพื่อเป็น ค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการบริหารกองทุน ตลอดจนการฝึกอบรมคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกเป็นประจำทุกปี ควรมีการวางแผนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกองทุนให้กับประชาชนในพื้นที่ทราบอยู่ตลอดเวลาเพื่อเป็นแรงจูงใจในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนอันนำไปสู่ความเข้มแข็งของกองทุนด้านงบประมาณและสิทธิประโยชน์ของประชาชนที่ควรจะได้รับอย่างทั่วถึง

3.7 ด้านการเงินและบัญชี พบว่า ควรเพิ่มจำนวน เงินออมสัจจะวันละ 1 บาท เป็นวันละ 5 บาท เพื่อให้กองทุนมีเงินทุนเพียงพอกับการนำไปใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เป็นเงินทุนกู้ยืม เป็นต้น แสวงหาผลประโยชน์จากเงินทุนสะสมที่ฝากธนาคารโดยการให้สมาชิกกู้ยืมเงินในอัตราร้อยละ 3 ต่อเดือน

3.8 ด้านการจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกและการสนับสนุนชุมชน พบว่า ควรจัดทำระบบการออม 2 ประเภท ทั้งออมวันละบาท และออมเพื่อเป็นทุน สามารถกู้เพื่อไปทำประโยชน์ได้ รวมทั้งออมเพื่อสร้างหลักประกัน เป็นต้น ปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพให้เหมาะสมกับรายรับของกองทุน เช่น การตัดสวัสดิการหรือขยายอายุจากเดิมอายุ 60 ปี เป็น 65 ปีขึ้นไปจึงจะมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ และเพิ่มจำนวนเงินสวัสดิการที่จะได้รับจากเดิม 300 บาท/เดือน เป็น 350 บาท/เดือน เป็นต้น

3.9 ด้านสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ควรมีการระดมทุนจากหลายภาคส่วนไม่จำเป็นต้องเป็นแต่ในส่วนของภาครัฐบาล อาจจะขอความร่วมมือไปในส่วนของภาคเอกชนในพื้นที่ เป็นต้น

4. ปัจจัยในการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน พบว่า ปัจจัยในการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่าที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน 5 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 คณะกรรมการมีความเข้มแข็ง อันดับที่ 2 ผู้นำกองทุนที่เข้มแข็ง/มีภาวะผู้นำ เสียสละ อันดับที่ 3 การบริหารงานกองทุนที่ชัดเจน และการดำเนินงานที่เป็นระบบ อันดับที่ 4 สมาชิกเห็นความสำคัญของกองทุนและมีความมุ่งมั่น จริงจังในการออม และการประชาสัมพันธ์ทั่วถึงอันดับที่ 5 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (พมจ. สสว. อปท. ฯลฯ) ตามลำดับ

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า พบว่า มีการทำงานร่วมกันในรูปคณะกรรมการ มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับการดำเนินงานที่ชัดเจน คณะกรรมการประกอบด้วย นายกเทศมนตรีเป็นประธานที่ปรึกษาพร้อมด้วยรองนายกเป็นที่ปรึกษา มีแกนนำจากผู้นำหมู่บ้านละ 2 คน เป็นคณะกรรมการบริหาร 34 คน มีการจัดสวัสดิการหลายประเภทให้กับสมาชิก เช่น การเกิด การแก่ การเจ็บและการตาย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 (สถาบันองค์กรพัฒนาชุมชน, 2553) ที่ว่า องค์กรสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน

2. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า พบว่า คณะกรรมการกองทุนขาดทักษะและความรู้ในการบริหารงานกองทุน จำนวนสมาชิกกองทุนยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรทั้งตำบลกองทุนใช้งบประมาณส่วนใหญ่ไปกับการจ่ายสวัสดิการให้กับสมาชิกเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจส่งผลให้กองทุนอาจไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุพัฒน์ กุมพิทักษ์ (2551) ที่พบว่า คณะกรรมการบริหารได้มีการนำมาจ่ายเป็นสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิตให้กับสมาชิก ภายใต้หลักการ “ให้อย่างมีคุณค่า รับ

อย่างมีศักดิ์ศรี” แต่เมื่อวิเคราะห์รายรับรายจ่ายของกองทุนในปัจจุบัน พบว่า มีรายจ่ายมากกว่า รายได้ ซึ่งจะส่งผลให้กองทุนดำเนินการได้ไม่เกิน 5 ปี เท่านั้น

3. แนวทางพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล นาข่าสู่ความยั่งยืน พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียวแต่ได้อาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบกันเป็นสำคัญซึ่งหากจัดลำดับความสำคัญแล้วก็จะพบว่าการที่กองทุนประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นคณะกรรมการกองทุนต้องมีความเข้มแข็ง มีภาวะผู้นำ พร้อมทั้งจะเสียสละ การบริหารงานกองทุนที่ชัดเจน และการดำเนินงานที่เป็นระบบ สมาชิกเห็นความสำคัญของกองทุนและมุ่งมั่นจริงจังในการออม มีการประชาสัมพันธ์ทั่วถึง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้กองทุนประสบความสำเร็จในการจัดตั้ง แต่หากจะทำให้กองทุนประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการให้คำแนะนำ การให้ความช่วยเหลือในด้านระบบการบริหารจัดการกองทุนรวมทั้งการให้เงินสนับสนุน สมทบ การอบรมให้ความรู้ ก็จะทำให้การดำเนินงานของกองทุนประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวนมาที่ชี้ให้เห็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชน ดังเช่น ภราดร ปริตาศักดิ์ (2540) ชี้ว่าปัจจัยสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ ผู้นำต้องมีความเก่ง และเสียสละ ซื่อสัตย์ สมาชิกมีส่วนร่วม และช่วยกันตรวจสอบ ประเภทของกิจกรรมที่กลุ่มทำต้องตอบสนองความต้องการของสมาชิกอย่างเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ควรมีการจัดฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพด้านความรู้เกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้กับคณะกรรมการบริหารกองทุนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสามารถเอามาปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่เกี่ยวกับการดำเนินงานประโยชน์และสวัสดิการที่จัดของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า ในเชิงรุกเพื่อให้สมาชิกและประชาชนในพื้นที่ได้รู้จักกองทุน และเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น เช่น การออกประชาสัมพันธ์กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่าสู่จรรยาตามงานบุญประเพณีต่าง ๆ ในชุมชนไปพร้อมกับเพิ่มการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เว็บไซต์และ Facebook เป็นต้น

1.2 ปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับกองทุนในสาระสำคัญเกี่ยวกับการให้สวัสดิการสมาชิก ดังนี้

1) การลาออก ปัจจุบันจะได้รับเงินสัจจะสะสมคืนโดยไม่หักสวัสดิการที่เคยได้รับ ให้ปรับเปลี่ยนเป็นจะไม่ได้เงินสัจจะสะสมคืนยกเว้นเป็นสมาชิกไม่ถึง 180 วัน และมียอดสัจจะที่ชำระล่วงหน้าเกินกว่าเดือนที่ลาออก

2) การเกิด ปัจจุบันบุตรได้ค่าทำขวัญ 500 บาท มารดาได้ค่ารักษา 500 บาท ให้ปรับเปลี่ยนเป็นบุตรได้ค่าทำขวัญ 300 บาทและเป็นสมาชิกทันที โดยได้รับงดเว้นค่าสมัครและสัจจะ 6 เดือน มารดาได้รับค่ารักษา 300 บาท

3) การแก่ ปัจจุบันเมื่อสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป ออมครบ 10 ปีขึ้นไป จะได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือน ตั้งแต่ 300-1,200 บาท ตามอายุการเป็นสมาชิก จนกว่าจะเสียชีวิต ให้ยกเลิกและเปลี่ยนเป็นให้เงินช่วยเหลือกรณีการตายของสมาชิกเพิ่ม

4) การตาย ปัจจุบันเมื่อสมาชิกตาย ออมครบ 180 วันขึ้นไปแต่ไม่เกิน 4 ปี จะได้รับค่าจัดการศพ 2,500-7,000 บาท/ศพ และปีต่อไปเพิ่มปีละ 1,000 บาท ให้ปรับเปลี่ยนเป็นออมครบ 180 วัน-1 ปี รับ 2,500 บาท ออมครบ 2 ปี รับ 5,000 บาท ออมครบ 4 ปี รับ 10,000 บาท ออมครบ 8 ปี รับ 15,000 บาท ออมครบ 12 ปี รับ 20,000 บาท ออมครบ 16 ปี รับ 25,000 บาท ออมครบ 20 ปี รับ 30,000 บาท ออมครบ 24 ปี รับ 35,000 บาท 28 ปี รับ 40,000 บาท ออมครบ 32 ปี รับ 45,000 บาท ออมครบ 32 ปีขึ้นไป รับ 50,000 บาท

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ ประสบความสำเร็จได้ด้วยความเมตตาอย่างยิ่งจากอาจารย์ เสรี พิจิตรศิริและคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ประสิทธิภาพและประสบการณ์ต่างๆ ตลอดระยะเวลาในการศึกษา ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลหลัก อันได้แก่ ผู้บริหารเทศบาล คณะกรรมการบริหารกองทุน และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาข่า ทุกท่าน ที่เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ปารีชาติ เทพอารักษ์. (2546). กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:สร้างฐานรากการพัฒนาที่ยั่งยืน.

วารสารเศรษฐกิจและสังคม (กรกฎาคม-สิงหาคม 2546): 46 – 50.

พนม สิงห์สาย สมนึก ปัญญาสิงห์ และสำเริง จันทรสวรรณ. (2548). ความสามารถในการปฏิบัติงานของกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น. **วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มข.** 22, 2 (มกราคม-มีนาคม 2548): 25 – 36.

ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2540). **บทบาทสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มออมทรัพย์ที่มีต่อตลาดเงินในชนบทไทย.** ในเอกสารฉบับที่ 4 ประกอบการประชุมเรื่องความยั่งยืนทางการเงินในชนบทของประเทศไทยและบทบาทของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรวันที่ 12 พฤศจิกายน 2540 ณ ตึก ESCAP. กรุงเทพฯ: กองวิชาการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.

สถาบันองค์การพัฒนาชุมชน. (2553). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ปี 2553.** กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สุพัฒน์ กุมพิทักษ์. (2551). กองทุนสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝื่อ
อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.